



Aan de Minister van Buitenlandse Zaken  
Dhr. drs. M.J.M. Verhagen  
Postbus 20061  
2500 EB Den Haag

Datum: 5 juni 2007  
Betreft: Standpunt NJCM ter voorbereiding van de vijfde zitting van de VN-  
Mensenrechtenraad

Geachte minister Verhagen,

In maart vorig jaar nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (VN) een resolutie aan die de VN-Mensenrechtencommissie verving door een nieuwe Mensenrechtenraad (resolutie 60/251). In de aanloop naar de besluitvorming hieromtrent bracht het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (het NJCM) al eerder een standpunt uit (zie de brief van het NJCM van 27 juni 2005, te vinden op [www.njcm.nl](http://www.njcm.nl)). De Algemene Vergadering droeg de nieuwe Mensenrechtenraad in de oprichtingsresolutie onder meer op een nieuwe procedure in het leven te roepen, een *'universal periodic review, based on objective and reliable information, of the fulfilment by each State of its human rights obligations and commitments in a manner which ensures universality of coverage and equal treatment with respect to all States'* (artikel 5(e) AVVN resolutie 60/251). De uitwerking van deze nieuwe procedure diende plaats te vinden binnen een jaar na de eerste sessie van de Mensenrechtenraad. Tevens werd in de resolutie bepaald dat de Mensenrechtenraad binnen een jaar na haar eerste zitting alle mandaten, mechanismen, functies en verantwoordelijkheden van de oude mensenrechtencommissie diende te hervatten, te herzien en waar nodig te verbeteren *'in order to maintain a system of special procedures, expert advice and a complaint procedure'* (artikel 6 AVVN resolutie 60/251).

De eerste zitting van de Mensenrechtenraad vond plaats op 16 juni vorig jaar. Van 11 tot 18 juni aanstaande zal de inmiddels vijfde zitting plaatsvinden in Genève en zullen er *'rules of procedure'* moeten worden vastgesteld met betrekking tot onder meer de *universal periodic review* en het systeem van *special procedures*. De berichten van het afgelopen jaar betreffende de onderhandelingen met betrekking tot *'institution building'* beloven echter niet veel goeds (zie o.m. de brief van 18 april 2007 van de Minister van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer inzake de voortgang met betrekking tot de informele onderhandelingen van de Human Rights Council Working Group over de institutionalia). Het grootste probleem lijkt te zitten in de contraproductieve houding van een meerderheid van de op dit moment gekozen leden binnen de Mensenrechtenraad. In uw brief van 31 mei 2007 aan de Tweede Kamer inzake de vijfde zitting van de VN-Mensenrechtenraad bericht u over de inzet van de Nederlandse regering voor de vijfde zitting van deze Raad.

**Het NJCM acht de ontstane situatie zorgelijk en onwenselijk en vraagt om die reden wederom uw aandacht voor de VN-Mensenrechtenraad. Nederland werd op 17 mei jl. herkozen als lid van de Mensenrechtenraad. Het NJCM verzoekt de Nederlandse regering bij de onderhandelingen betreffende de vormgeving van de Mensenrechtenraad tijdens de komende zitting van de Mensenrechtenraad alsmede in de toekomst de principes van ‘universality, impartiality, objectivity and non-selectivity, constructive international dialogue and cooperation’, als leidraad te nemen, volgens welke principes de Algemene Vergadering van de VN de Mensenrechtenraad opdraagt haar werk in te richten (artikel 4 AVVN resolutie 60/251). Het NJCM acht deze principes cumulatieve vereisten voor een geloofwaardige Mensenrechtenraad waarin politieke invloeden zoveel mogelijk zijn uitgebannen.**

Onderstaand doet het NJCM enkele voorstellen voor het agendapunt betreffende de institutionele zaken waarbij in het bijzonder aandacht wordt gevraagd voor de *special procedures* en de *universal periodic review*. Tevens vraagt zij nogmaals uw aandacht voor de onmisbare rol van non-gouvernementele organisaties (NGO's) bij het werk van de Mensenrechtenraad.

### ***Special Procedures***

Alle mandaten van de voormalige Mensenrechtencommissie zijn in juni 2006 door de Mensenrechtenraad met een jaar verlengd. De Mensenrechtenraad heeft besloten dat ook de *special procedures* (onder meer werkgroepen, klachtprocedure, individuele experts en Speciale Rapporteurs met een mandaat voor een specifiek onderwerp, onderzoeksmissies en adviesverlening) conform de oprichtingsresolutie doorgelicht dienen te worden en waar nodig herzien en verbeterd kunnen worden. Binnen de nieuwe VN-mensenrechtenraad is hiertoe een *Human Rights Council Working Group on the review of mandates* ingesteld om deze procedures daadwerkelijk door te lichten en met voorstellen tot verbetering te komen.

Het NJCM benadrukt dat de kritiek op de *special procedures* onder de Mensenrechtencommissie niet het soort mechanismen die deze Commissie ter beschikking stonden betrof, maar de onafhankelijkheid, onpartijdigheid en effectiviteit daarvan. De *special procedures* zoals deze werden gebruikt onder de Mensenrechtencommissie dienen herzien te worden *met* inachtneming van bovengenoemde principes van *universality, impartiality, objectivity and non-selectivity, constructive international dialogue and cooperation*. Voorts dienen zij bij te dragen aan geloofwaardige procedures en daarmee een geloofwaardige Mensenrechtenraad. Het NJCM benadrukt dat de huidige onderhandelingen niet tot een verslechtering van de bestaande procedures mogen leiden (artikel 6 AVVN resolutie 60/251).

Het NJCM doet de volgende voorstellen met betrekking tot de herziening van de speciale procedures:

- De werkmethodes van de Mensenrechtenraad dienen volgens artikel 12 AVVN resolutie 60/251 onder meer transparant te zijn. In dit kader zou het van grote waarde zijn wanneer de vertrouwelijkheid van de ‘1503’ procedure wordt weggenomen om deze transparantie te waarborgen.
- Er dient een duidelijke en strenge lijn uitgezet te worden voor wat betreft sancties bij weigering door landen tot meewerken aan procedures. Werken landen niet mee, dan moet duidelijk zijn wat hiervan de consequenties zijn. Naast ‘zachte’ maatregelen als het aanbieden van technische bijstand via het Vrijwillig Fonds voor Advies en Technische Bijstand aan landen die zelf de middelen of expertise missen om een

situatie te verbeteren, dient gedacht te worden verdergaande maatregelen als een onderzoeksmissie naar het land en in het uiterste geval doorverwijzing naar de Veiligheidsraad.

- De handelingsvrijheid van Speciale Rapporteurs onder het huidige systeem geeft uiting aan de eisen van *impartiality, objectivity and non-selectivity*. Met het voorstel voor een gedragscode ten aanzien van de handelingsvrijheid voor de Speciale Rapporteurs en de herziening van de mandaten en de selectieprocedure voor de Speciale Rapporteurs kan deze onafhankelijkheid niet meer worden gegarandeerd. Niet alleen resolutie 60/251 maar ook de vigerende VN-regelgeving verplicht de onafhankelijkheid van deze mandaathouders te garanderen. De handelingsvrijheid, mandaten en selectieprocedure voor de Speciale Rapporteurs dienen gehandhaafd te worden.
- De rapporten en bevindingen van de *special procedures* dienen gebruikt te worden om beter te reageren in tijden van urgente crises alsook bij het opzetten van een effectief follow-up beleid.

### ***Universal Periodic Review***

Het NJCM meent dat een *universal periodic review* slechts effectief zal zijn indien de procedure wordt ingericht volgens bovengenoemde principes van *universality, impartiality, objectivity and non-selectivity, constructive international dialogue and cooperation*. De inachtneming van deze principes zal bijdragen aan een geloofwaardige procedure en daarmee een geloofwaardige Mensenrechtenraad en zal onwenselijke politieke invloeden uitbannen. Daarom doet het NJCM de volgende voorstellen met betrekking tot de *universal periodic review*.

De procedure van de *universal periodic review* dient een procedure te worden die van toegevoegde waarde is ten opzichte van de reeds bestaande instrumenten op mensenrechtengebied. Het is derhalve van belang dat de procedure geen vrijblijvende procedure kan zijn. Er zal een duidelijke scheiding moeten komen tussen de beoordeling van de nationale situatie en de conclusies die hieraan worden verbonden. De beoordeling dient, zo meent het NJCM, een onafhankelijke en onbevooroordeelde te zijn die los staat van welke politieke invloed dan ook. Een dergelijke beoordeling kan dan ook het best worden uitgevoerd door onafhankelijke experts (werkgroep of commissie). Het is immers een technische en geen politieke beoordeling van de mate waarin een land voldoet aan haar mensenrechtenverplichtingen. Hiervoor moet worden gekeken naar:

- de ratificatie van mensenrechtenverdragen alsmede de voorbehouden die ten aanzien hiervan zijn gemaakt;
- de opvolging van de aanbevelingen van de mensenrechtencomités;
- de opvolging van de aanbevelingen van de speciale rapporteurs;
- de naleving van de oordelen in individuele klachtenprocedures.

Het kantoor van de Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens stelt een compilatie vast van bovengenoemde stukken. Een dialoog tussen de experts en de betreffende staat, en tussen de experts en NGO's, bijvoorbeeld tijdens een landenbezoek, maken deel uit van de procedure.

De beoordeling door experts van de nationale situatie dient als basis voor de voorbereiding van aanbevelingen ter besluitvorming voor de Mensenrechtenraad. Doordat het traject dat

voorafgaat aan politieke besluitvorming door de Mensenrechtenraad door onafhankelijke experts wordt uitgevoerd, worden onwenselijke politieke invloeden zoveel mogelijk uitgebannen uit de procedure. De staat die beoordeeld wordt, neemt, indien lid van de Mensenrechtenraad, vanzelfsprekend zelf geen deel aan de besluitvorming.

De experts dienen gekozen te worden op basis van '*high moral standing and recognized competence in the field of human rights*'. Tevens dienen de experts onafhankelijk te werken van hun regering. Bij de keuze van de experts wordt gekeken naar een evenwichtige geografische verdeling. Experts dienen van de Verenigde Naties een vergoeding te ontvangen voor hun werk.

De mogelijkheden voor het doen van aanbevelingen door de experts aan de Mensenrechtenraad dienen ruim te zijn en niet slechts gelimiteerd tot maatregelen die betrekking hebben op technische bijstand of *capacity-building*. De procedure zou op deze manier een lege huls blijven en geen toegevoegde waarde hebben boven het werk van de oude Mensenrechtencommissie. Het NJCM stelt dan ook in ieder geval de volgende mogelijke aanbevelingen voor:

- het inzetten van een *special procedure*;
- intensief monitoren van een staat buiten de *universal periodic review* om;
- overdragen van conclusies en aanbevelingen voor actie naar de algemene vergadering of andere VN-organen;
- opschorten lidmaatschap mensenrechtenraad (artikel 8 AVVN resolutie 60/251).

### **De rol van non-gouvernementele organisaties**

In het vorige standpunt van het NJCM is de zorg uitgesproken over het gebrek aan aandacht in de voorstellen voor een Mensenrechtenraad voor de rol en de positie van NGO's. Gevreesd werd dat hun rol zou worden beperkt ten opzichte van de positie die zij bij de Mensenrechtencommissie hadden. Op grond van de tekst van AVVN resolutie 60/251 lijkt deze vrees echter vooralsnog ongegrond, nu daarin is opgenomen, in artikel 11, dat de samenwerking tussen de Mensenrechtenraad en (onder andere) NGO's zal worden beheerst door ECOSOC resolutie 1996/31. Deze resolutie regelde ook tijdens het bestaan van de Mensenrechtencommissie al de samenwerking tussen de Commissie en NGO's.

Uit de informatie voor NGO's op de website van de Mensenrechtenraad en de verslagen van de gewone en speciale zittingen lijkt te volgen dat deze afspraken ook in de praktijk worden nageleefd. NGO's hebben de mogelijkheid voorafgaand aan de zittingen geschreven stukken in te dienen en krijgen spreektijd gedurende de zittingen. Uit de verslagen van de zittingen blijkt dat daar ook daadwerkelijk gebruik van wordt gemaakt. Verder heeft de *High Level Mission on the situation of human rights in Darfur* bij de voorbereiding in Geneve verschillende nationale en internationale NGO's gesproken over de mensenrechtensituatie in Darfur. In Soedan zelf heeft zij echter geen (lokale) NGO's meer geconsulteerd over de situatie. Noch blijkt uit het *Report of the High-level Mission on the situation of human rights in Darfur pursuant to Human Rights Council decision S-4/101(A/HRC/4/80)* dat gebruik is gemaakt van recente en relevante informatie van NGO's over de situatie in Darfur.

Het NJCM is verheugd dat de samenwerking met NGO's op dezelfde voet lijkt door te gaan als tijdens het bestaan van de mensenrechtencommissie. Wat in de komende tijd evenwel zal moeten blijken, is of NGO's ook een noemenswaardige rol krijgen in de *Universal periodic review* en de *special procedures*. Het NJCM denkt hierbij aan het consulteren van NGO's

voorafgaand aan de totstandkoming van een beoordeling of een rapport, aan de consultatie van lokale NGO's bij landenbezoeken en aan de mogelijkheid voor NGO's om voorafgaand aan de behandeling daarvan geschreven commentaar in te dienen en een mondelinge toelichting te geven. Ook kunnen NGO's een hoofdrol spelen in de follow-up van mensenrechtenbeleid, met in het bijzonder aandacht voor de implementatie van aanbevelingen aan afzonderlijke lidstaten in het kader van de *peer review* procedure. Vooral de mogelijkheden voor uitwisseling van recente en relevante informatie tussen regeringen en NGO's blijven nu deels ongebruikt en kunnen worden geïnstitutionaliseerd.

In de hoop dat u dit standpunt van het NJCM in het beleid omtrent de institutionele hervormingen van de Mensenrechtenraad in overweging zou willen nemen,

Verblijf ik, namens het NJCM,

Hoogachtend,

Mr. O.P.G. Vos  
Voorzitter NJCM